

Петро Болбочан – вірець національної самоповаги (до 135-річчя від дня народження)

Петро Федорович Болбочан народився в незаможній священицькій родині 5 жовтня 1883 року в с. Геждев Хотинського повіту Бесарабської губернії, нині село Ярівка Хотинського району. Після двох років навчання в Кишенівській духовній семінарії майбутній отаман в 1905 році вступає до Чугуївського юнкерського училища, після закінчення якого, Болбочан отримав призначення у 38-й Тобольський полк.

Зірка Петра Болбочана яскраво засяяла на військово-політичному небосхилі України в березні-квітні 1918 року, коли вояки керованого ним Запорозького корпусу звільнили від більшовиків велику територію від Харкова до Полтави. А згодом блискавично проведена військова операція по захопленню Сальківського мосту через озеро Сиваш дала змогу збройним силам УНР швидко просунутись у глиб півострова Крим

і 25 квітня звільнити Сімферополь, а наступного дня Бахчисарай. Бої за Лівобережну Україну зробили Болбочана відомим, а кримський похід зробив його легендарним.

Протягом життя Петро Федорович спочатку служив Українській Центральній Раді, а потім гетьману Павлу Скоропадському. В листопаді 1918 року П.Болбочан разом зі своїм запорозьким корпусом перейшов на бік військ Директорії УНР.

Він залишається поза політикою і вважає, що командири повинні назначатися не за політичною приналежністю, а за ступенем їхньої професійної підготовки. Йому вірили всі надзвичайно, бо знали що він сам є зразком честності і порядку. В житті був дуже скромний, без тіні манії величності. Запорожці щиро любили його, були віддані йому і готові виконувати кожне його бажання. Він ніколи не підвищував голосу, нікого не «розносив» і не оголошував нікому догани, як це робило більшість строкових начальників. Вистачало одного погляду Болбочана, щоб людина розуміла чого він бажає і чи задоволений він чи ні.

Його другий Запорізький піший полк став найбільшим і найкращим полком Запорізької дивізії. На прапорі полку довкола тризуба був напис «З вірою твердою в конечну перемогу вперед, за Україну!». В тих буремних подіях Болбочан вважав, що варто боротися лише за самостійну демократичну Українську республіку. І його Запорізький корпус став серцевиною армії УНР у боротьбі проти більшовицького окупаційного режиму.

Цьогоріч минуло 135 років від дня народження видатного нашого крайнина полковника П. Болбочану. Та 100 років від дня коли у 1918 році його війська прорвали більшовицькі укріплення на Чонгарі й вирушили на звільнення Криму від московської окупації.

Днями в Чернівецькій обласній бібліотеці ім. Михайла Івасюка, відбувся цікавий захід вечір спомин «Петро Болбочан – вірець національної самоповаги».

Запрошений на вечір кандидат історичних наук, автор багатьох монографій Д.С. Ліщук зазначив, що сьогодні постать П. Болбочана дуже значуща для потужної роботи, щодо патріотичного виховання підростаючої молоді. Адже вітчизняна історія – це народне самопізнання та усвідомлення нашої причетності до утвердження української нації. Віддаючи належне славним героям минулого Української історії, ми мусимо бути свідомі того, що серед них є визначний воєначальник полковник П. Болбочан з якого по праву можна брати приклад.

Голова національно культурного товариства ім. П. Болбочана В.М. Вакарюк розповів, що діяльність П. Болбочана засвідчує про те, що він добре усвідомлював згубність політики УНР-івських вождів, і як людина військова це своє розуміння «не згортав у папірці», а висловлював відкрито і прямо, що звичайно не могло подобатись керівникам різного калібру. На відміну від більшості українських політиків П. Болбочан був насамперед державником, він прагнув розбудови незалежної української держави з міцною професійною армією, яка могла б захищати

національні інтереси. І тому головному отаману С. Петлюрі заявляв: «Ми перед Батьківщиною свій обов'язок виконали чесно, а як хто нас буде в чім не будь обвинувачувати, хай робить це той, хто більше нас зробив для Батьківщини».

Згадати відомого родича завітав на захід разом із своєю родиною внук його брата Олексія – Андрій Болбочан, який мешкає в Чернівцях і щиро вдячний бібліотеці, що популяризує діяльність П. Болбочана. Він поділився тим, що «при совітах» ім'я його славетного родича навіть в родині вимовляти боялися. А у їхньому сімейному архіві можна знайти лише фотографії, які він представив на заході. Інші документи безслідно втрачені.

Важливим доповненням послужили матеріали по темі «Родина П. Болбочана – військового діяча, полковника армії УНР» зібрані бібліотекарем с. Ржавинці Заставнівського району. Зокрема в них іде мова про родинний зв'язок жительки села 1925 року народження, Болбочан-Петрової Антоніни Мойсеївни, яка є дочкою рідного брата Мойсея. Постать полковника також зображена саме через родинні зв'язки, є цікаві фото братів, батьків, документи із сімейного архіву Антоніни Болбочан, а також її спогади.

До видатного роду Болбочанів дотична і родина нашого відомого поета В.В. Васкана, який щиро захоплюється життєвим шляхом та військовою діяльністю полковника. Письменник презентував присутнім свій вірш «Перемога», присвячений подіям, які відбувалися в 1917–1921 роках.

Педагог, українознавець, заслужений працівник освіти України, громадсько-культурна діячка Т.А. Мінченко розповіла про участь в панахиді біля обеліска на станції Балин, де розстріляли полковника, нині на території Дунаєвського району Хмельницької області. Вона підтвердила, що полковник П. Болбочан вписав славному сторінку в історію України, і що його загибель була важкою помилкою тогочасного правосуддя. Але то ще питання, чи те правосуддя було справжнім, справедливим, бо хто тоді були судді, що виносили вирок? Очевидно не сподобались їм політичні погляди полковника з якими він на суді щиро ділився.

Про подвиги героя визвольних змагань українського народу згадав і краєзнавець, просвітянин О.І. Столяр. Він висловив думку всіх гостей вечора, що з позиції сьогодення ми по-

винні не лише вписати ім'я героя на сторінки історії, але й поставити пам'ятник йому, великому хотинцеві, героєві нашої української революції, і то обов'язкового в його рідному Хотині.

Супроводжував захід документальний фільм, в якому показано бурхливі революційні події на тлі яких сформувалась військова постать П. Болбочана. Органічним доповненням заходу стала книжкова виставка «Петро Болбочан – взірць національної самоповаги», на якій були представлені книжкові видання, що розкривають цікаві, раніше не відомі факти із життя полковника П. Болбочана, зокрема:

Абліцов В. Г. Болбочан Петро Федорович / В. Г. Абліцов // ЕСУ / гол. ред. колегії Дзюба І. М., Жуковський А. І. та ін. – Київ, 2004. – Т. 3: Біо-Бя. – С. 219.

Осташко Т. С. Болбочан Петро Федорович / Т. С. Осташко // ЕІУ: в 5 т./редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – Т. 1: А-В. – Київ, 2003. – С. 329.

Болбочан Петро (1883–1919) // Енциклопедія українознавства / гол. ред. В. Кубійович. – Перевид. в Україні. – Львів, 1993. Т. 1. – С. 152.

* * *

Брицький П. П. Жертва української революції: трагічна доля полковника П. Болбочана / П. П. Брицький, Є. П. Юрійчук. – Чернівці: Золоті литаври, 2005. – 112 с.: фот.

Брицький П. П. Політика і особа Петра Болбочана в українській революції: матер. до курсу «Політична історія України ХХ ст.» / П. П. Брицький, Є. П. Юрійчук. – Чернівці: Рута, 2004. – 80 с.

Брицький П. П. Полковник Петро Болбочан: видатні постаті в історії України / П. Брицький, Д. Ліщук. – 2 вид. доп. – Чернівці: [б.в.], 2018. – 28 с.

Сідак В. С. Полковник Петро Болбочан: видатні постаті в історії України / В.С. Сідак, П.П. Брицький, Д.С. Ліщук. – Чернівці: Яворський С. Н., 2009. – 24 с. – Бібліогр.: с. 22 (26 назв).

Сідак В. Полковник Петро Болбочан: трагедія українського державника / В. Сідак, Т. Осташко, Т. Вронська. – Київ: Темпора, 2004. – 416 с.

Сідак В. Полковник Петро Болбочан: трагедія українського державника / В. Сідак, Т. Осташко, Т. Вронська. – 2-е вид., доп. – Київ: Темпора, 2009. – 428 с.: фото; кол. іл.

* * *

Затолочный П. В. Болбочан: ист. поэма / П.В. Затолочный. – Калининград: Страж Балтики, 2012. – 152 с.: ил. – (130-й годовщине со Дня рождения Петра Болбочана (05.10.1883 г.) посвящается). – *Про кн.: Доцин І. Из Калининграда в Украину прийшов «Болбочан»: [про іст. поему Затолочного П. "Болбочан"] / Іван Доцин // Рідне слово. – 2013. – 18 жовт. (№ 42). – С. 7.*

* * *

Бова М. Отаман Лівобережної України / М. Бова // Українське слово. – 2005. – № 42. – С. 10.

Владна конкуренція по-українськи: зрада, ув'язнення, вбивство: [про укр. воєначальника, командира «запорожців» ХХ століття П. Болбочана] // Версії. – 2013. – 3–9 жовт. (№ 40). – С. 3.

Горак І. Трагедія полковника Петра Болбочана. Спроба державного перевороту в УНР влітку 1919 р. / І. Горак // Історія України. – 2012. – листоп. (№ 41–42). – С. 13–16. – Бібліогр. в кінці ст.

Гринів О. Порив нескореного духу. Українське січове стрілецтво: модель елітарного війська в новітній українській історії: [є про перебування січового стрілецтва на Буковині та про П. Болбочана] / О. Гринів // Наука і суспільство. – 2017. – № 7–8. – С. 15–26.

Громенко С. Як українська армія захопила Крим. Квітень 1918 року: [є про П. Болбочана] / Сергій Громенко // Буковин. віче. – 2017. – 22 черв. (№ 21). – С. 2.

91 рік тому було вбито нашого земляка Петра Болбочана: [про нього] // Ва-Банк. – 2010. – 8 лип. (№ 26). – С. 9.

Депутати вшанували пам'ять земляка-воєначальника УНР: [П. Болбочана] // Буковин. віче. – 2010. – 2 лип. (№ 49). – С. 1; Буковина. – 2010. – 2 лип. (№ 51). – С. 3.

Осташко Т. Справжній полковник: [про бойового офіцера П. Болбочана] / Т. Осташко // День. – 2018. – 23–24 лют. (№ 33–34). – С. 14–15.

Полянський О. Полковник Петро Болбочан: життя, покладене на плаху української революції 1917–1921 рр. / О. Полянський // Наука і суспільство. – 2017. – № 5–6. – С. 55–61.

Сорока Ю. Час Болбочана: [ескіз сценарію ігрового фільму] / Ю. Сорока // Укр. культура. – 2016. – № 5. – С. 8–18.

Ткачук О. Петро Болбочан – захисник української державності: [про видатного воєначальника безпідставно розстріляного за наказом кер. директорії] / О. Ткачук // Буковина. – 2010. – 6 лип. (№ 52). – С. 3.

Шкрібляк М. Володимир Вакарюк: «Діяльність Болбочана – приклад для патріотичного виховання» / М. Шкрібляк // Буковин. віче. – 2010. – 2 лип. (№ 49). – С. 1, 2.

Шкрібляк М. Двічі знищений: трагічна доля українського полководця Петра Болбочана: [127 р. від дня народж. полководця УНР] / М. Шкрібляк // Версії. – 2010. – 7–14 жовт. (№ 41). – С. 22.

Яківчук А. Увічнимо пам'ять земляка-героя: до 120-річчя від дня народж. П. Болбочана / А. Яківчук // Буковин. віче. – 2003. – 3 верес. (№ 66). – С. 4.